



23. 03. 2012

AI5081

22.3.2012

Valtiovarainministeriö

PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM125:02, 27.2.2012

PÄÄESIKUNNAN LAUSUNTO JULKISHALLINNON TIETOVARANTOJEN HYÖDYNTÄMISTÄ KOSKEVASTA LOPPURAPORTISTA

Pääesikunta on arvioinut julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden käytön edistäminen - työryhmän loppuraporttia *Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt* (VM:n julkaisu 2/2012), ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1 Loppuraportista esiin tulevia havaintoja

1.1 Tietojen luovuttamista ja käsittelyä koskeva lainsäädäntö

Työryhmän loppuraportissa arvioidaan tietojen luovuttamista koskevaa lainsäädäntöä pääpiirteissään ja suppeasti. Tässä yhteydessä esitetään kuitenkin sääntelyn perustuminen perustuslakiin ja Suomea sitoviin velvoitteisiin. Tällaisina mainitaan mm. *turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihdosta eri valtioiden kanssa tehdyt sopimukset*. Tähän perustuen loppuraportista ilmenee näiden velvoitteiden rajoittavan merkittävästi, julkisuusperiaatteen mukaisesta tiedonsaantioikeudesta huolimatta, mahdollisuuksia tietoaineistojen luovuttamiseen esim. kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin.

1.2 Julkisen hallinnon tietojen kysyntä

Toimeksiannon mukaisesti työryhmä on arvioinut, *mitkä tietovarannot* on mahdollista ja tarkoituksenmukaista saada laajalti käyttöön. Tässä yhteydessä on esitetty mm. onko tiedoille kysyntää, ja asettaako lainsäädäntö, jotkut muut säännökset tai sopimukset rajoituksia, tai vaarantaako yhteiskäyttö kansallisen turvallisuuden.

Loppuraportista käy selville, että mm. kansainvälisten kokemusten mukaan hyödynnettävissä olevaa tietoa koskevan *tiedon tarjoaminen nostaa voimakkaasti kysyntää*. Tähän liittyen todetaan myös, että tietojen käyttäjiltä perittävien maksujen poistaminen on lisännyt hyödyntäjien

määrää, mutta viranomaisten *kustannukset* ovat kasvusta huolimatta nousseet vai vähän tai laskeneet.

1.3 Tietopoliittisia linjauksia

Työryhmän loppuraportissa esitetään keskeisenä linjauksena valtioneuvoston periaatepäätös julkisen sektorin digitaalisten tietoaineistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleen käytön edistämisestä, jonka valtioneuvosto hyväksyi 3.3.2011. Tämän osalta viitataan myös tietoa-
neistojen maksuttomuuteen.

1.4 Nykytilan arviointia

Nykytilaa koskevan arvioinnin yhteydessä todetaan mm., että työryhmän tehtävänä on ollut arvioida, *mitkä julkisen sektorin tietovarannot* on mahdollista ja tarkoituksenmukaista saada laajasti käyttöön ja tässä tarkoituksessa selvittää, asettaako lainsäädäntö tai sopimukset rajoituksia ja vaarantaako yhteiskäyttö kansallisen turvallisuuden.

Loppuraporttiin ei kuitenkaan sisälly kattavaa kuvausta viranomaisten tietoa-
aineistojen luovuttamiseen liittyvistä säännöksistä. Tämän osalta viitataan mm. kohdassa 1.2 esitettyyn. Tässä yhteydessä tarkastelun kohteeksi näyttäisi nousevan erityisesti *kysymys henkilörekistereihin sisältyvien tietojen yhdenmukaistamisesta*. Tämän osalta viitataan uuteen tietohallintolakiin (634/2011).

1.5 Työryhmän ehdotukset

Edellä esitettyyn perustuen työryhmä on ehdottanut perusrekistereistä luovutettujen tietojen käsittelyn yhdenmukaistamista ja perusrekisterien tietoihin myönnettyjen käyttöoikeuksien sisältöä koskevien yleisten ja yhteisten periaatteiden luomista (perusrekisteritietojen käyttöehdot). Tämän osalta ilmenee, että viranomaiset voivat kuitenkin laatia omia tietovarantojaan koskevat käyttöehdot yleisten käyttöehtojen pohjalta täydentämällä niitä mahdollisesti lainsäädännöstä johtuvien vaatimusten mukaisesti.

1.6 Virastojen tehtävät

Virastojen toimenpiteinä esitetään mm. rajapintapalveluiden määrittelyä ja toteutusta, metatietojen lisäämistä tietoa-
aineistoihin ja aineistojen löytämisen mahdollistavien tietohakemistojen määrittelyä, tietovarantokoh-
taisten käsittelyrajoitusten määrittelyä ja toteutusta jne.

1.7 Ehdotuksiin liittyvien riskien arviointi

Esitetään kuusi erilaista riskiä mm. epäyhtenäinen soveltaminen, rahoitusta koskevat puutteet ja vaikeudet rajapintapalveluiden toteuttamisessa.

1.8 Tietojen käytön laajentamisen vaikutukset viranomaisissa

Raportin mukaan maksuttomuuteen siirtyminen tietoluovutuksissa viranomaisten välillä edistää tietojen yhteiskäyttöä. Optimaalisen hyödyn saamiseksi tarvitaan raportin mukaan hallinnon yhteisen tietoinfrastruktuurin kehittämistä. Samalla julkisen hallinnon yhteisen tietoarkkitehtuurin kehittäminen luo jatkossa infrastruktuurin yhteisille päätietolähteille sekä metatietojen harmonisoinnille. Tähän näyttää sisältyvän ajatus myös muiden kuin perustietovarantoina esitettyjen julkishallinnon keskeisten tietovarantojen luetteloimisesta ja kuvailemisesta.

1.9 Liitteet 1-7

Liitteissä tarkastellaan perustietovarantoina mainittuja rekistereitä ja rekistereiden tietoluovutusten rajoituksia. Luetteloon ei sisälly Pääesikuntaa tai puolustusvoimien muita hallintoyksiköitä perusrekisterinpitäjinä.

2 Pääesikunnan arviointi

Edellä esitettyjen havaintojen perusteella Pääesikunta pitää loppuraportissa esitettyjen tavoitteiden mukaista suunnittelua perusteltuna, kun kysymys on *perustietovarannoksi määriteltujen rekistereiden* infrastruktuurin ja tietoarkkitehtuurin kehittämisestä. Saatavat hyödyt ja edut näyttäisivät kohdistuvan erityisesti viranomaisten välisen yhteistyön tehostumiseen.

Raportin perusteella ei voi kuitenkaan saada täyttä varmuutta kustannusten vähentymisestä ja siihen liittyvistä perusteista. Tämän osalta tulisi arvioida erityisesti sitä, missä määrin tietovarantojen tarjonnan ja erityisesti maksuttoman tarjonnan lisäämisestä aiheutuu erilaisia välillisiä kustannuksia. Tällaisina kustannuksina saattaa tulla kysymykseen ainakin tietopalvelutehtäviin liittyvän ajankäytön kasvusta johtuvat vaikutukset, joihin ei välttämättä aina kiinnitetä tarpeeksi huomioita. Pääesikunnan näkökulmasta perustietovarantoina tunnistettujen henkilörekistereiden tietopalvelun lähtötilanteen arviointi on kuitenkin mahdotonta.

Tässä yhteydessä on kuitenkin kiinnitettävä huomio ehdotuksiin liittyvien riskien arviointiin - erityisesti rahoituksen osalta. Esitettyjä riskejä tulisi arvioida todennäköisesti perusteellisemmin ja laajemmin. Tässä tarkoituksessa tulisi kiinnittää huomio myös siihen, että julkisen hallinnon

tietohallinnon kehittämisvaatimukset ovat käyneet kansainvälistymisestä ja lainsäädännön muutoksista johtuen entistäkin haasteellisimmiksi, ja esim. kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista johtuen erityisiä tietojenkäsittely-ympäristöjä koskevien ratkaisujen määrittelyvaatimuksia tulisi arvioida samassa yhteydessä.

Raportista ei ilmene, mitä tarkoitetaan muiden kuin perustietovarantoina esitettyjen julkishallinnon keskeisten tietovarantojen luetteloimisella ja kuvailemisella.

Pääesikunta toteaa lopuksi, että liite 6. *Termit*, on tulkintojen kannalta tärkeä ja se on pääpiirteissään hyvä. Koska raportissa on kuitenkin kysymys mm. tietojen käytön laajentamisen vaikutuksista mm. tietojen hyödyntäjien kannalta (yritykset, yhteisöt, kansalaiset), tulisi luetteloa mahdollisesti täydentää esitetyn tietoluovutuksen osalta julkisuuslain tiedon antamista tarkoittavan sääntelyn muodossa.

Pääesikunnan päällikkö
Vara-amiraali

Juha Rannikko

Puolustusvoimien tietoturvallisuuspäällikkö
FM

Juha Tallinen

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI

Anne Kauhanen-Simanainen, Valtiovarainministeriö Hallinnon kehittä-
misosasto
PEhenk-os
PEjojä-os